

Múzeumok reneszánsza

Az az 1848-ban készült üveges szekrény volt a szegedi múzeum első bemutatóvitrinje mintegy száz esztendővel ezelőtt, mely ma dr. Trogmayer Ottónak, a Csongrád megyei múzeumok igazgatójának szobájában könyveket őriz. A múzeumi hónap sokrétű és gazdag programja a közvélemény érdeklődését is felkelti a múzeumok, a múzeumi munka iránt. Azért kerestük fel dr. Trogmayer Ottót, hogy a múzeumok hajdani és megváltozott szerepéről, feladatairól beszéljünk. A „múzsáknak szentelt liget” érdekes, izgalmas bővelkedő világa mindannyiunk érdeklődését felkelti.

Hogyan változott a múzeumok szerepe az elmúlt, csaknem száz esztendőben?

Hajdanában éremgyűjtemények, régiségtárak és ritkaságok raktárai voltak a múzeumok. Móra Ferenc idejében Szegeden még minden múzeumi tárgy egyúttal kiállítási tárgy is volt. Eppen e szobában levő szekrény vitrinjében szemlélhetjük az első múzeumi tárgyakat a szegediek. E század elején kezdődött meg az elkülönülés, alapozta meg éppen Móra a régészeti, a néprajzi és képzőművészeti anyagot, s kísérte a kiállított tárgyakat illusztratív rajzokkal. A felszabadulás után, az ötvenes évek elején változott meg a helyzet, különült el a raktáron levő anyag a kiállítási tárgyaktól. Ezzel elkerültük a sok ismétlést — típusokat, a legjellemzőbb darabokat tudtuk bemutatni, illusztrációkkal, magyarázó rajzokkal erősíteni hatásukat.

Milyen helyet foglalnak el a megye múzeuma az országos hálózatban?

Bátran mondhatom, hogy Csongrád megye múzeumi rendszere országos példa. A mi intézményeink nem kis „nemzeti múzeumok”, hanem e tájegység legjellemzőbb emlékeinek gyűjtő, rendszerező és bemutató helyei. Arra is ügyeltünk, hogy a megye múzeumaiban se ismétlődjön az anyag. Például a Szegeden 1977-ben megnyitott új kiállítások Csongrád megye viseleteit, népi bútoraikat és a kismesterségek tárgyait vonultatják fel. Csongrádon már megnyitott a kubikmúzeum, Hódmezővásárhelyen az egykori vásárok emlékeit gyűjti össze. Van külön fazekasmúzeumunk és több tanyamúzeumunk. Ugyanez a szemlélet érvényes a régészetben és a képzőművészetben is.

Többször olvashatunk — elsősorban nyugati cikkekből — arról, hogy haldoklik a múzeum, nincs szükség ezekre az intézményekre.

Eppen az ellenkezőjét tapasztaljuk: a múzeumok reneszánszukat élik. Mi ennek az oka? Leszűkültek a távolságok, az egyre több, dinamikus mozgó, kiránduló embert érdekli a múzeum. Mi sem jobb példa erre, mint az, hogy hazánkban tízmillióan élünk, ugyanennyi, tízmillió a múzeumlátogatók száma. S ehhez azt is hozzá kell tenni, hogy több mint 90 százalékuk hazai érdeklődő. Ezt azért fontos megjegyezni, mert például Olaszországban, mely messze földön híres múzeumaival és a múzeumlátogatók tömegéről, a hazai múzeumlátogatók arányszáma messze alulmarad a miénkhez képest. Az idei szabadtéri játékok

idején közel 50 ezren keresték fel a szegedi kiállításokat. A magyar múzeumi hálózat világviszonylatban is az élvonalhoz tartozik, éppen azért, mert a legkisebb múzeumok is maximálisan kihasználják saját lehetőségeiket.

Kinek, milyen korosztálynak, milyen felkészültségű embereknek rendezik a kiállításokat?

Ez döntő kérdés, sokat vitatkozunk rajta. Ha úgy készítenénk bemutatóinkat, hogy az analfabéták is megértsék, ezzel saját igényeinket szállítanánk le. Meggyőződésem, hogy a múzeumi kiállítások egyik feladata, hogy új ismeretekkel bővítsen mindenkit anélkül, hogy túlságosan didaktikus, tudományoskodó legyen. A jó múzeum szórakoztatva tanít.

Hogyan tud eleget tenni a múzeum hármass, meglehetősen elkülönülő feladatának, a leletmentő-gyűjtésnek, a rendszerező-feldolgozó és a bemutató-közművelődési funkciójának?

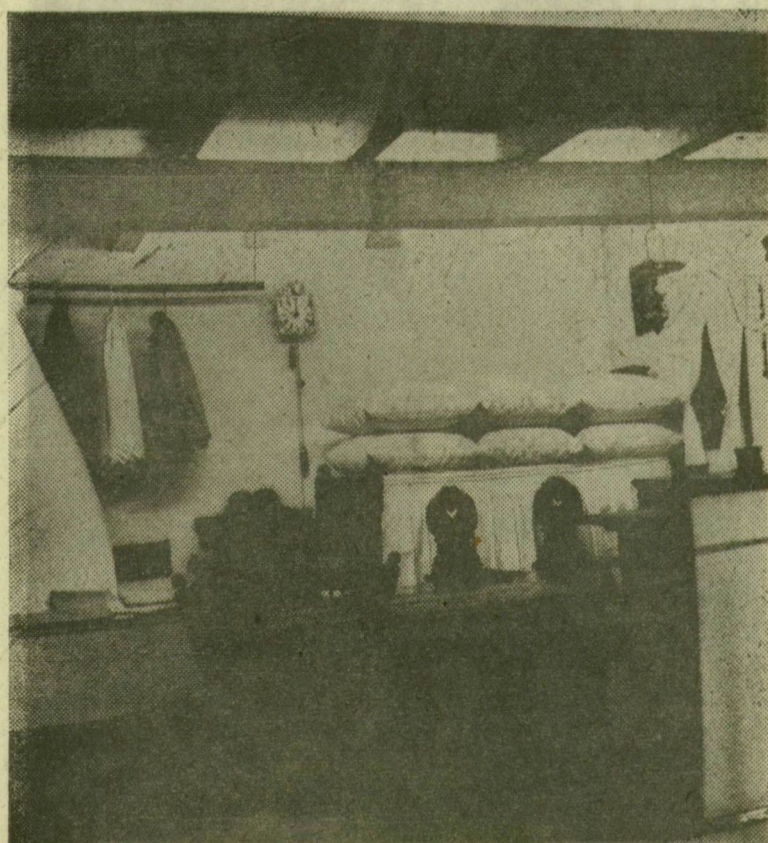
Napjainkban a leletmentő munka huszonnegyedik órájában vagyunk. Ez nemcsak a régészeti leletmentésre vonatkozik, hanem a néprajzi tárgyak gyűjtésére éppúgy, mint az intenzíven folyó rovargyűjtésre. Ez utóbbi átalakulóban levő világ is rengeteg feladatot ad a múzeológusoknak, hogy ne csak olyan véletlen kuriózumok legyenek a mai állatvilág rika példányai, mint a mi múzeumunknak az az egyetlen hód vagy farkas. A feldolgozó munka kétirányú tevékenység, részben a feltárt és összegyűjtött leletek rendszerezését, leltározását, mentését és restaurálását jelenti, részint a tudományos feldolgozást, a publikációt, a kiállításrendezést. Közművelődési feladatunk is sokirányú. Hódmezővásárhelyen például rendszeresen tartanak iskolai órákat a múzeum épületében, az utóbbi időben ez Szegeden is egyre jellemzőbb. Jó értelmű divatot szeretnénk megalapozni a kezdeményezésünkkel, hogy szocialista brigádok tagjai részére múzeumi hangversenyeket szervezzünk. Nagyszerű kapcsolatot építettünk ki az NKfV szegedi üzemének Március 15. brigádjával.

Hallhatnánk-e valamit a közeljövő terveiről?

Sokan azt gondolják, ha megépül az új megyei könyvtár, akkor a szegedi múzeum minden problémája megoldódik. Bár a raktárainkban zsúfolt anyagból többet tudunk majd bemutatni, de minden gondunkat akkor sem oldhatjuk meg. A legközelebbi terveinkben szerepel, hogy a múzeum nagytermét közművelődési programok lebonyolítására is alkalmas díszteremmé alakítsuk, s itt kap helyet a Szegedi Galéria képanyaga is. Ez nemcsak a múzeumnak, de a városnak is reprezentatív terme lehetne. Szeretnénk folytatni a bevált kiállításainkat, a nyári tárlatot, a karikatúra-kiállítást, az idén elmaradt szabadtéri szoborkiállítást, és az élő galéria anyagának két-évenkénti cseréjét. 1977-ben új kiállításokat nyitunk, mint már említettem, régi bútorkat és viseleteket mutatunk be, s Ember és környezete címmel természet-tudományos kiállítás nyílik. A nagy szegedi árvíz emlékére nagyszabású kiállítást tervezünk 1979 tavaszán. A múlt évekhez hasonlóan, az ország több megyéjével szeretnénk cserekiállításokat szervezni. Örömlénk, ha ezek a cserék az országhatáron túl is megvalósulnának.

T. L.

Felső képtűnkön a múzeum néprajzi kiállításán látható alsóvárosi ház tiszaszobája látható. A klárafalvi bronzkori lelet anyagát elemzi Horváth Ferenc és munkatársa (középen). Az alsó képen a pusztaszeri Kolostor díszkapujának rekonstrukcióján dolgozik Szűcs Árpád.

Ki fájdalmat okozni... Egyszerűen meg kell büntetni a macskakislányt. Még egy kicsit gyötrődik, és engedelmesen enni fog. Hívogatóan csörgött ezüstkanalával. Ezt a foglalatzkodást a második telefoncsörgés zavarta meg. Ismét Márta hívta.

— Igen, igen, hallom. Képzeld, Márta, lázadás van a hajómon... A lány nem akar velem enni, mert német vagyok... Hagyjam nyugton? Nem, magammal viszem Hamburgba, hiszen árva gyerek... Hogy mért kell nekem?... A saját gyermekkorom látom benne... Ne neves ki, Márta... Hogy mit csinál most?...

— Nyissa ki az ajtót — követezte Ljuda.

— Ó, istenem, nézz erre a hálátlan teremtesre!

— Nyissa ki! — sürgette a lány. Apró izzadságcseppekkel borított arca olyan fehér lett, mint az izzásig hevített acél.

— Menj el a szekrénytől, te alávaló! Egy ujjal is elintázzlek, olyan gyenge vagy mint egy tollpíhe...

— Ljuda még közelebb lépett a szekrényhez.

— Ne merj! Ne gyere ide! — kiáltott a német nő, és fölemelt kezével arcul ütötte a lányt. Másodszor is meg akarta ütni, de megbotolva, estében a fotel karfájába ütötte fejét.

... A kislány egy fehér orgonával kezében kószált a városban. Ott, ahol a gépkocsik kerekerei erősebben poroltak, tenyerével tartotta el az orgonát. Enni szeretett volna. A kék égen egy kenyér alakú, aranszínű felhő úszott. Mellette szívós alkudozás folyt, főtt puliszkát árultak az asszonyok. A bódék ajtaján savanyúkáposzta-illat szivárgott ki. A kislány léptei egyre lassúbbak lettek. A halcsarnok kirakata mellett megállt. A porban egy marék apróhal, sózott hamsza hevert, valaki elejthette. Nehezen egyensúlyozva, egytől egyig föl-szedte a földről az ezüstös halacskákat, és közben egyre mosolygott.

Evelina Schultze eközben szobájában feküdt a díványon, fásli-val a fején. Haragosan, zavartan meredt maga elé. A tenger felől forró levegőt hozott egy légáramlat. Az utcákon elviselhetetlen hőség honolt. A járdákon olvadt az aszfalt. A városban izzadt, sovánnyal, szakállas arcú olasz, spanyol, román és német katonák járkáltak, szemükben lázas fény csillogott, s úgy mentek, mintha semmit sem láttak volna maguk előtt.

Az égen a madarak tovább daloltak, és különös, de még a katonacsizmák dobogása sem tudta elfojtani dalukat.

For.: Bálint István

Népművészeti kiállítás

Az élő népművészet, a népi iparművészet seregszemléje a budapesti a Munkásmozgalmi Múzeumban szombaton, tegnap megnyitott II. országos népművészeti kiállítás, amely az ország szinte valamennyi tájegységének népművészetét, gazdag motívumkincsét tárja a közönség elé. Láthatók matyó, sárközi, Rába-közi, zalai, békési, mezőségi hímzések, beregi keresztszemek, hajdúsági szűrrátétek, azután szövött textíliák, kékfestők, fafaragások, bórdíszmúvek és kovácsoltvas-tárgyak.

A kiállított bútorok és más berendezések a fiatalok képzőművészeti stúdiója tagjainak a modern lakáskultúrához kapcsolódó törekvéseit jelzik.

A múzeum udvarán, rögtönzött játszótéren népi játékokat mutatnak be. A kiállítás idején — december 13-ig — a gyermekek, szakemberek irányításával, bábukat és más játékokat készíthetnek. Minden pénteken néprajzi előadásokat és filmvetítéseket tartanak szombatonként zenekarok, va-árnap délelőttönként az ország legjobb bábgyűjtései lépnek fel.

A szombati ünnepélyes megnyitón Szentistváni Gyuláné, a Hazafias Néprönt Országos Tanácsának titkára mondott beszédet.